

ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗРЫН ХАРЬЯА ХОВД АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН АУДИТЫН ТАЙЛАН

АУДИТЫН НЭР: ОРОН НУТГИЙН 2026 ОНЫ ТӨСВИЙН ТӨСӨЛД ДҮГНЭЛТ ӨГӨХ
АУДИТЫН КОД: ХОА-2025/07-20-ШТА-ГА

Ховд хот
2025 он

Ховд аймаг дахь Төрийн аудитын газрын дарга,
Тэргүүлэх аудитор: Х.Болдбаатар
Утас: 70433061 Цахим хаяг: Boldbaatar.khu@audit.gov.mn
Аудитын менежер: А.Цэцэгсүрэн
Утас:70432545 Цахим хаяг:tsetsegsuren.a@audit.gov.mn
Ахлах аудитор: Д.Мөнхтулга
Цахим хаяг: munkhtulgad@audit.gov.mn
Ахлах аудитор: Ц.Бадрал Цахим хаяг:
Badralts@audit.gov.mn
Ахлах аудитор:А.Нарандэлгэр
Цахим хаяг: narandelgera@audit.gov.mn

ХҮСНЭГТ БОЛОН ГРАФИКИЙН ТОВЬЁГ	2
<i>Аудитын зорилт, хамарсан хүрээ, стандарт, арга зүйн талаарх мэдэгдэл</i>	3
ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ	5
БҮЛЭГ 1. ОРЛОГЫГ 5,010.8 САЯ ТӨГРӨГӨӨР НЭМЭГДҮҮЛЭХ, ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГЫГ ОНОВЧТОЙ ТӨЛӨВЛӨХ ШААРДЛАГАТАЙ БАЙНА	6
<i>Татварын орлогыг 2,863.9 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлэх боломж байна</i>	6
<i>Төсөвт байгууллагын өөрийн орлогын төлөвлөлтийг оновчтой болгон 37.5 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлэх, уул уурхайн экспортын бүтээгдэхүүнээс 2,109.4 сая төгрөгийн орлого төвлөрүүлэх нөөц боломж байна</i>	8
БҮЛЭГ 2. НИЙТ ЗАРЛАГЫГ 9,616.3 САЯ ТӨГРӨГӨӨР БУУРУУЛАН 14,642.5 САЯ ТӨГРӨГИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН АРГА ХЭМЖЭЭГ ХУУЛЬ, ЖУРМЫН ШААРДЛАГАД НИЙЦҮҮЛЭН ТӨЛӨВЛӨХ ШААРДЛАГАТАЙ БАЙНА	9
<i>Урсгал зардлыг өмнөх оноос 14.5 хувиар буюу 9,616.3 сая төгрөгөөр бууруулан төлөвлөсөн ч илүү төлөвлөсөн 1,028.3 сая төгрөгийн зардлыг дахин хуваарилах шаардлагатай байна</i>	9
<i>Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээг төлөвлөхдөө Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийг баримтлаагүй, төсөвлөлтийн шаардлага хангаагүй ажлуудыг санхүүжүүлэхээр төлөвлөжээ</i>	11
БҮЛЭГ 3. ӨМНӨХ АУДИТЫН ӨГӨГДСӨН ЗӨВЛӨМЖИЙГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭЭГҮЙ, ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ТӨСВИЙН 40 ХУВИЙГ ХӨТӨЛБӨР АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ УРСГАЛ ЗАРДАЛД ТӨЛӨВЛӨСӨН БАЙНА	12
<i>Төсвийн төсөлд төсөвлөлтийн шаардлага хангаагүй, иргэдийн санал аваагүй хөтөлбөр арга хэмжээг төлөвлөсөн нь хөрөнгө оруулалтын өгөөжийг бууруулж байна</i>	12
<i>Өмнөх аудитаар өгсөн зөвлөмжийн хэрэгжилт хангагдаагүй байна</i>	14
ЗӨВЛӨМЖ:	15
ХАВСРАЛТУУД	16

ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ЖАГСААЛТ

АДБОУС	Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт
БОАЖГ	Байгаль орчин аялал жуулчлалын газар
БОНХОХБТХ	Бүс орон нутгийн хөрөнгө оруулалт, хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн хэлтэс
БХС	Байгаль хамгаалах сан
ГХБХБГ	Газрын харилцаа барилга хот байгуулалтын газар
ЗДТГ	Засаг даргын тамгын газар
ЗС	Замын сан
ИТХ	Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурал
ОНӨААТҮГ	Орон нутгийн өмчит аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газар
ОНӨГ	Орон нутгийн өмчийн газар
ОНХНС	Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сан
ОНХО	Орон нутгийн хөрөнгө оруулалт
ОНХС	Орон нутгийн хөгжлийн сан
СЯ	Сангийн яам
ТЕЗ	Төсвийн ерөнхийлөн захирагч
ХБГ	Хүлээгдэж буй гүйцэтгэл

ХАВСРАЛТЫН ТОВЬЁГ

№	Тайлбар	Хуудасны дугаар
Хавсралт 1	Эмч, багш нарын цалингийн нэмэгдлийн тооцоолол	16
Хавсралт 2	Галт зэвсгийн татварын тооцоолол	16
Хавсралт 3	Хог хаягдлын хураамжийн судалгаа	17
Хавсралт 4	Усны төлбөр төлөгч байгууллагуудын судалгаа	18
Хавсралт 5	Түүхий нүүрс олборлогч аж ахуй нэгжүүдийн агаарын бохирдлын төлбөрийн судалгаа /2024 оны олборлолтод үндэслэсэн/	20
Хавсралт 6	Тефис майнинг ХХК-ны 2024.01.01-2025.11.12-ны хүртэл экспортолсон нүүрсний мэдээ	20
Хавсралт 7	Түрээсийн орлогын судалгаа	20
Хавсралт 8	Зураг төсөвгүй төсөл арга хэмжээний судалгаа	21
Хавсралт 9	Ерөнхий нэршлээр баталсан төсөл арга хэмжээний судалгаа	21

ХҮСНЭГТ БОЛОН ГРАФИКИЙН ТОВЬЁГ

№	Тайлбар	Хуудасны дугаар
Хүснэгт 1	Татварын газарт бүртгэлтэй үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын судалгаа	6
Хүснэгт 2	Газрын төлбөрийн судалгаа	7
Хүснэгт 3	Аймгийн 2026 оны төсөвт орлого нэмэгдүүлэх саналын товчоо	9
Хүснэгт 4	Зарлагын судалгаа	9
Хүснэгт 5	Орон тооны судалгаа	10
Хүснэгт 6	Хөрөнгө оруулалтын төсөл арга хэмжээний жагсаалт	11
Хүснэгт 7	Иргэдийн санал аваагүй төсөвлөлтийн шаардлага хангаагүй төсөл арга хэмжээний судалгаа	11
Хүснэгт 8	Төсөл арга хэмжээний санхүүжилтийг зөрүүтэй тооцсон	12
Хүснэгт 9	Урсгал үйл ажиллагааны зардал	13
Хүснэгт 10	Өмнөх аудитын шийдвэрийн хэрэгжилт	14

Аудитын зорилт, хамарсан хүрээ, стандарт, арга зүйн талаарх мэдэгдэл

Аудит хийх үндэслэл, бүрэн эрх	<p>Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.2 дахь “Монгол Улсын Засгийн газар /цаашид “Засгийн газар” гэх/-аас Монгол Улсын Их Хурал /цаашид “Улсын Их Хурал” гэх/-д өргөн мэдүүлсэн болон өргөн мэдүүлэх Монгол Улсын жилийн төсвийн төсөл, түүнчлэн аймаг, нийслэлийн Засаг даргаас тухайн шатны иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралд өргөн мэдүүлсэн болон өргөн мэдүүлэх жилийн төсвийн төсөлд төсвийн орлого нэмэгдүүлэх, төсвийн зарлагыг бууруулах, төсвийн санхүүжилтийн үр ашгийг дээшлүүлэх талаар дүгнэлт гаргаж, Улсын Их Хурал, Засгийн газар болон аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралд хүргүүлэх” заалт Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1-д заасан Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйл, МУЕА-ын 2022 оны А/67 дугаар тушаалаар “Төсвийн төсөлд дүгнэлт гаргах аргачлал”, Ховд аймаг дахь Төрийн аудитын газрын 2025 оны гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөг үндэслэн Төрийн аудитын тухай хуулиар тодорхойлсон бүрэн эрхийн хүрээнд “Орон нутгийн 2026 оны төсвийн төсөлд дүгнэлт өгөх” аудитыг гүйцэтгэлээ.</p>
Аудитын зорилт	<p>Ховд аймгийн Төсвийн Ерөнхийлөн захирагчийн 2026 оны төсвийн төсөлд дүн шинжилгээ хийж, төсвийн орлого нэмэгдүүлэх, төсвийн зарлагыг бууруулах, төсвийн санхүүжилтийн үр ашгийг дээшлүүлэх талаар дүгнэлт гаргаж аймгийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралд өргөн мэдүүлэхэд аудитын зорилт чиглэгдэв.</p> <p>Дээрх зорилготой холбоотой дараах асуудлын хүрээнд аудитыг төлөвлөж гүйцэтгэв. Үүнд:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ Төсвийн орлого нэмэгдүүлэх нөөц боломж байгаа эсэх,➤ Төсвийн төсөлд зарлага бууруулах боломжийг бүрэн тусгасан эсэх,➤ Төсвийн төсөлд төсвийн санхүүжилтийн үр ашгийг дээшлүүлэх боломжийг бүрэн тусгасан эсэх,
Аудитын арга зүй, шалгуур үзүүлэлт	<p>Аудитыг АДБОУС (INTOSAI)-ын Стандартын хорооноос баталсан АДБОУС-100, АДБОУС-300, АДБОУС-3000-д нийцүүлэн баталсан Монгол Улсын Төрийн аудитын стандарт MNS 6817-1:2020 “Төрийн аудит, тулгуур зарчим”, MNS 6817-5:2020 “Төрийн аудит, гүйцэтгэлийн аудит” стандартад заасан зарчим, арга зүйд нийцүүлэн, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовын 2020 оны А/106 дугаар тушаалаар баталсан “Төрийн аудитын байгууллагаас аудит хийх журам”, 2021 оны А/69 дугаар тушаалаар баталсан “Гүйцэтгэлийн аудитын заавар, аргачлал”-ыг ашиглав.</p>
Аудитын хамарсан хүрээ	<p>Ховд аймгийн Засаг даргаас Сангийн яаманд өргөн мэдүүлсэн 2026 оны төсвийн төсөл, Аймгийн ЗДТГ-ын Санхүү, төрийн сангийн хэлтэс, Нийгмийн бодлогын хэлтэс, Бүс, орон нутгийн хөрөнгө оруулалт, бодлого, төлөвлөлтийн хэлтэс, Татварын газар, Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газар, ОНӨГазар, Байгаль орчны газар, Үенч-Бодонч голын сав газрын захиргаа, Хар нуур Ховд голын сав газрын захиргаа зэрэг шалгагдагч болон хамрагдагч этгээдээс ирүүлсэн холбогдох баримт материалыг хамруулан гүйцэтгэлээ</p>
Аудитын арга зүй	<p>Төсвийн төсөлд дүгнэлт гаргах аудитад АДБОУС (INTOSAI)-ын Стандартын хорооноос баталсан АДБОУС-100, АДБОУС-300, АДБОУС-3000-д нийцүүлэн баталсан Монгол Улсын Төрийн аудитын стандарт MNS 6817-1:2020 “Төрийн аудит, тулгуур зарчим”, MNS 6817-5:2020 “Төрийн аудит, гүйцэтгэлийн аудит” стандартад заасан зарчим, арга зүйд нийцүүлэн, Монгол Улсын Ерөнхий Аудиторовын 2020 оны А/106 дугаар тушаалаар баталсан “Гүйцэтгэлийн аудитын заавар, аргачлал”-д заасан арга зүйг</p>

<p>Аудитад ашигласан шалгуур үзүүлэлт</p>	<p>ашиглан аудитын зорилт, асуудлын шинжилгээний асуултад хариулт өгөхөд шаардагдах бүх төрлийн нотлох зүйлсийг цуглуулах, нягтлан шалгах, баримтад дурдсан мэдээлэлд судалгаа, шинжилгээ, харьцуулалт, тулган баталгаажуулалт хийх холбогдох албан тушаалтнуудтай ярилцлага хийх, тодруулга авах, харьцуулах, нэгтгэх, дүн шинжилгээ хийх, үр дүнг тооцох арга зүйг ашиглан дүгнэлт, зөвлөмж боловсруулав.</p> <p>Аудитад дараах хууль, эрх зүйн актуудыг шалгуур үзүүлэлт болгон ашиглав.</p> <ul style="list-style-type: none">- Төрийн Аудитын тухай хууль- Төсвийн тухай хууль- Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль,- Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль- Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хууль- Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль- Татварын ерөнхий хууль болон бусад хууль- Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын А/67 дугаар тушаалаар баталсан “Төсвийн төсөлд дүгнэлт гаргах аргачлал”- Сангийн яамны 2012 оны 244 дүгээр тушаалаар баталсан “Орон нутгийн төсвийн төсөл боловсруулах журам”- Сангийн сайдын 2021 оны 86 дугаар тушаалаар баталсан “ Орон нутгийн хөгжлийн сангийн үйл ажиллагааны журам”- Орон нутгийн 2026 оны төсвийн төслийг боловсруулах, хэлэлцэн батлах, хэрэгжүүлэхэд баримтлах чиглэл
<p>Аудитын багийн бүрэлдэхүүн, хугацаа</p>	<p>Аудитыг Ховд аймаг дахь Төрийн аудитын газрын дарга, тэргүүлэх аудитор Х.Болдбаатар хянан удирдаж, аудитын менежер А.Цэцэгсүрэн аудитын стандарт, арга зүйн дагуу үе шатны хяналт хэрэгжүүлж, ахлах аудитор Д.Мөнхтулга, А.Нарандэлгэр, Б.Бадрал аудитор М.Энхжаргал, Н.Ариунтуяа, У.Батчимэг, Н.Батжаргал, Т.Бат-Эрдэнэ, Д.Нямгарав, Ц.Аззаяа, Н.Батзул, С.Оюунжаргал нар аудитын төлөвлөгөө, хөтөлбөрийн дагуу 2025 оны 11 дугаар сарын 04-ний өдрөөс 11 дүгээр сарын 25-ныг хүртэл хугацаанд хийж гүйцэтгэв.</p>
<p>Хүндрэл бэрхшээл</p>	<p>Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.5.1¹-д заасан хугацаанд Төрийн аудитын байгууллагад албан бичиг ирүүлсэн ч хавсралт баримт материалыг бүрэн ирүүлээгүй, хөрөнгө оруулалтын жагсаалт нь хэд хэдэн удаа өөрчлөгдсөн нь аймгийн ИТХ-д хуульд заасан хугацаанд төсвийг дүгнэлт гаргахад хүндрэлтэй байлаа.</p>

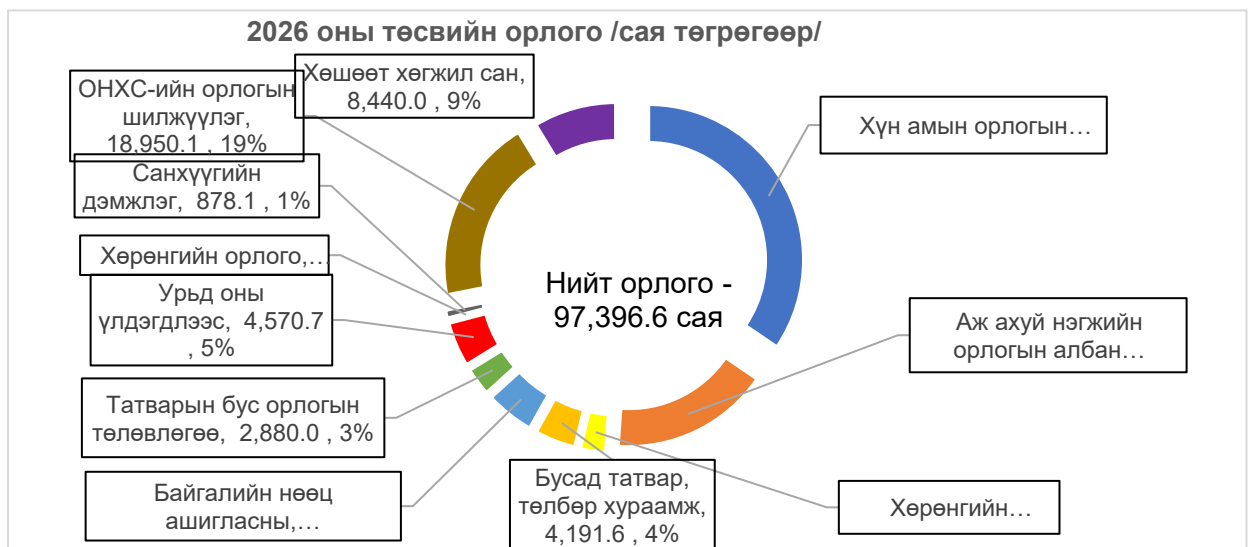
¹ аймаг, нийслэлийн Засаг дарга, улсын зэрэглэлтэй хотын Захирагч тухайн шатны жилийн төсвийн төслийг жил бүрийн 11 дүгээр сарын 20-ны дотор Төрийн аудитын байгууллагад хүргүүлж, 11 дүгээр сарын 25-ны дотор тухайн шатны иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал болон Зөвлөлд өргөн мэдүүлэх

ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

Ховд аймгийн Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 2026 оны орон нутгийн төсвийн төсөлд Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.2 дахь "...аймаг, нийслэлийн Засаг даргаас тухайн шатны иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралд өргөн мэдүүлсэн болон өргөн мэдүүлэх жилийн төсвийн төсөлд төсвийн орлого нэмэгдүүлэх, төсвийн зарлагыг бууруулах, төсвийн санхүүжилтийн үр ашгийг дээшлүүлэх талаар дүгнэлт гаргаж, ... аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралд хүргүүлэх" гэж заасны дагуу Ховд аймаг дахь Төрийн аудитын газар аудит хийж, дүгнэлт гаргав.

Ховд аймгийн ТЕЗ-ын 2026 оны төсвийн орлогыг нийт дүнгээрээ 97,396.6 сая төгрөгөөр төлөвлөсний 63.2 хувь буюу 61,627.7 сая төгрөгийг татварын, 2.9 хувь буюу 2,879.9 сая төгрөгийг татварын бус орлогоор, 4.7 хувь 4,570.7 сая төгрөгийг урьд оны үлдэгдлээс, 0.9 хувь буюу 878.1 сая төгрөгийг санхүүгийн дэмжлэгээр, 19.5 хувь буюу 18,950.1 сая төгрөгийг ОНХС-ийн орлогын шилжүүлгээр, 8.7 хувь буюу 8,440.0 сая төгрөгийг Хөшөөт хөгжил сангаас, 0.1 хувь буюу 50.0 сая төгрөгийг өмчийн дуудлага худалдаа, бусад эх үүсвэрээр бүрдүүлэхээр тус тус төлөвлөжээ.

Аймгийн ТЕЗ-ийн 2026 оны төсвийн суурь орлогыг 47,481.2 сая төгрөгөөр төлөвлөн Сангийн яаманд хүргүүлж, Сангийн яамнаас хувь хүний орлогын албан татвар, аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар, татварын бус орлогуудыг хянан 55,437.0 сая төгрөгөөр, ОНХС-гийн орлогын шилжүүлгийг 18,950.1, нийт 74,387.1 сая төгрөгөөр хянан ирүүлсэн байна.

Орон нутгийн 2026 оны төсвийг боловсруулах, хэлэлцэн батлах, хэрэгжүүлэхэд баримтлах чиглэлийн дагуу аймгийн ТЕЗ нь Сангийн яамнаас хянасан орлогыг 22,131.3 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлсэн байна. Үүнд: Урьд оны үлдэгдлээс 4,570.7 сая, Хөшөөт хөгжил сангаас 8,440.0 сая, эрүүл мэнд, боловсролын салбарын цалингийн нэмэгдэлтэй холбоотой хүн амын орлогын албан татварыг 2,296.4 сая, үл хөдлөх хөрөнгийн албан татварын орлогыг 330.7 сая, газрын дуудлага худалдааг 1,000.0 сая, байгалийн ургамал ашигласны төлбөрийг 16.0 сая, агаарын бохирдлын татварыг 5,000.0 сая, төсөвт байгууллагын өөрийн орлогыг 27.5 сая, бусад орлогыг 450.0 сая төгрөгөөр тус тус нэмэгдүүлсэн байна.

Төсвийн ерөнхийлөн захирагч 2026 оны нийт зарлагыг өмнөх онтой харьцуулахад 30,632.4 сая төгрөгөөр бууруулан 97,396.6 сая төгрөгөөр төлөвлөсөн нь урсгал зардлыг 9,613.3 сая, хөрөнгийн зардлыг 18,509.4 сая төгрөгөөр тус тус бууруулсантай холбоотой байна.

БҮЛЭГ 1. ОРЛОГЫГ 5,010.8 САЯ ТӨГРӨГӨӨР НЭМЭГДҮҮЛЭХ, ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГЫГ ОНОВЧТОЙ ТӨЛӨВЛӨХ ШААРДЛАГАТАЙ БАЙНА**Татварын орлогыг 2,863.9 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлэх боломж байна**

1.1 Ховд аймгийн 2026 оны хөгжлийн жилийн төлөвлөгөөг Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль, “Алсын хараа-2050”, Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр, Монгол улсын хөгжлийн 2026 оны жилийн төлөвлөгөө, аймгийн Засаг даргын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөртэй уялдуулан боловсруулсан байна.

1.2 Татварын орлогыг 2024 оны гүйцэтгэлээс 10,063.3 сая, 2025 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээс 9,081.2 сая төгрөгөөр тус тус нэмэгдүүлэн 61,627.7 сая төгрөгөөр төлөвлөсөн байна.

1.3 2026 оны төсвийн төсөлд цалин, хөлс, шагнал, урамшуулал болон тэдгээртэй адилтгах хувь хүний орлогын албан татварын орлогыг сангийн яамнаас 29,300.0 сая төгрөгөөр хянан баталгаажуулснаас эмч, багш нарын цалинг 2026 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн шат дараатай нэмэгдүүлэх тул 2,296.4 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлж 31,596.4 сая төгрөгөөр төлөвлөсөн байна.

1.4 Ховд аймгийн Боловсрол, эрүүл мэндийн салбарын 2025 оны цалингийн сангийн төсвөөс тооцоолбол 2026 онд ойролцоогоор 2,765.5 сая төгрөгийн хувь хүний орлогын албан татвар төвлөрүүлэхээр байгаа бөгөөд төсвийн орлогыг 469.1 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлэх боломжтой байна. (Хавсралт №1)

1.5 Төсвийн тухай хуулийн 23 дугаар зүйлийн 23.4.1-д Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын 60 хувийг улсын төсвийн орлого байхаар, 23.6.10-т уг татварын 40 хувийг орон нутгийн төсвийн орлого байхаар тус тус заасан тул 2026 оны төсөвт уг татварын орлогыг Сангийн яамны хянасан дүнгээр буюу 16,200.0 сая төгрөгөөр төлөвлөжээ.

1.6 Үл хөдлөх хөрөнгийн татварын орлогыг 2025 онд 1,098.0 сая төгрөгөөр төлөвлөж, хүлээгдэж байгаа гүйцэтгэлээр 1,144.1 сая төгрөг орохоор байхад 2026 онд 1,080.7 сая төгрөгөөр төлөвлөжээ. Үл хөдлөх хөрөнгийн татварын тухай хуульд 2024 оноос хойш татварын хувь хэмжээтэй холбоотой өөрчлөлт ороогүй бөгөөд үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1 дахь хэсгийн дагуу Ховд аймгийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын хуралдааны 2012 оны 02/03 дугаар тогтоолоор Жаргалант суманд 0.8 хувь, бусад сумдад 0.6 хувь байхаар тогтоосон байна.

Хүснэгт №1 Татварын газарт бүртгэлтэй үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын судалгаа /сая төгрөгөөр/

№	Сумын нэрс	Татвар төлөгчийн тоо	Татварын гүйцэтгэл-10 сарын байдлаар
1	Алтай	12	1.8
2	Булган	82	15.3
3	Буянт	16	336.4
4	Дарви	34	66.0
5	Дөргөн	26	22.5
6	Дуут	23	1.6
7	Жаргалант	352	494.6
8	Зэрэг	21	2.0
9	Манхан	23	2.9
10	Мөнххайрхан	20	1.8
11	Мөст	22	1.3
12	Мянгад	17	2.1
13	Үенч	35	1.9
14	Ховд	24	1.3
15	Цэцэг	36	5.5
16	Чандмань	12	1.9
17	Эрдэнэбүрэн	11	1.6
ДҮН		766	960.3

Эх сурвалж: аймгийн Татварын газраас ирүүлсэн мэдээлэл

1.7 Галт зэвсгийн албан татварын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1-д заасны дагуу галт зэвсгийн албан татварын орлогыг Ховд аймгийн хэмжээнд тоологдсон бууны судалгаатай уялдуулан тооцвол 2026 оны төсвийн төсөлд тусгасан 49.0 сая төгрөгийн орлогыг 37.2 сая

төгрөгөөр нэмэгдүүлэн 86.2 сая төгрөгийн орлого бүрдүүлэх боломжтой байна. (Хавсралт №2)

1.8 Улсын тэмдэгтийн хураамжийн орлогыг 2025 онд 2,681.0 сая төгрөгөөр төлөвлөж, хүлээгдэж байгаа гүйцэтгэлээр 2,989.6 сая төгрөг төвлөрөхөөр байхад 2026 онд 700.0 сая төгрөгөөр төлөвлөсөн нь Гадаадын иргэн харьяатын Баруун бүс дэх газрын улсын тэмдэгтийн хураамжийн орлогыг орон нутгийн төсөвт төвлөрүүлсэнтэй холбоотой байна. Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хуульд 2024 оноос, зөвшөөрлийн тухай хуульд 2025 оны 5 сараас хойш татварын хувь хэмжээтэй холбоотой өөрчлөлт ороогүй бөгөөд энэ оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээр тооцоход 200.0 сая орчим төгрөгөөр нэмэгдүүлэх боломжтой байна.

1.9 Хог хаягдлын хураамжийн тухай хуулийн 9.2.2²-д заасны дагуу сумдын ИТХ-ын тогтоолоор хог хаягдлын хураамжийн орлогыг айл, өрх, төсөвт байгууллага, аж ахуйн нэгж болон бусад чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулж байгаа байгууллага бүрээр сар, жилээр тооцон орон нутгийн төсөвт төвлөрүүлэхээр баталсан.

1.10 Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийн орлогыг 2026 оны төсвийн төсөлд 80.0 сая төгрөгийн орлого бүрдүүлэхээр баталсан ч бодитой тоо мэдээлэлд үндэслээгүй, сумдын ИТХ-аар баталсан хог хаягдлын үйлчилгээний хураамж тогтоох тухай тогтоолтой уялдуулан төлөвлөөгүй тул 163.8 сая төгрөгийн орлого нэмж бүрдүүлэх боломжтой байна. (Хавсралт №3)

1.11 Алтай, Дарви, Үенч, Зэрэг сумдын ИТХ-аас уул уурхайн тусгай зөвшөөрөлтэй аж ахуйн нэгжүүдээс хог хаягдлын хураамж тариф тогтоосон тогтоол баталсан боловч бусад сумууд хог хаягдлын хураамжийг тогтоогоогүй байна.

1.12 Жаргалант сумаас бусад сумууд дулаан үйлдвэрлэж, түгээж байгаа байгууллагуудаас хог хаягдлын хураамжийн тариф тогтоогоогүй байна.

1.13 Газрын төлбөрийн орлогыг хянаж үзэхэд 2026 онд 1,100.0 сая төгрөг байхаар тусгасан бөгөөд Мянгад сумын нутагт орших Зэвсэгт хүчний 123 дугаар ангийн буудлагын зориулалтаар эзэмших 3,028.2 га газрын төлбөрийн 925.7 сая төгрөгийг тус байгууллагын төсөвт тусгаагүй, газрын төлбөрийн орлогыг орон нутгийн төсөвт төлөвлөөгүй байна. Газрын төлбөрийн тухай хууль, бусад эрх зүйн актуудаар тус байгууллагын эзэмшиж буй газрын төлбөрийг чөлөөлөх үндэслэл байхгүй байна. Газрын төлбөрийн өр төлбөртэй холбоотой 400 орчим сая төгрөг байгаа талаар холбогдох мэргэжилтнээс мэдээлсэн ба 2026 оны төсвийн төслийг боловсруулах, хэлэлцэн батлах, хэрэгжүүлэхэд батлах чиглэлд төрийн байгууллагуудын уялдаа холбоог сайжруулж, төсвийн орлогын бааз суурийг өргөтгөх, татварын ногдол болон хуримтлагдсан татварын өр төлбөрийг барагдуулах гэсний дагуу тооцвол 900 орчим

Хүснэгт №2 Газрын төлбөрийн судалгаа

/ сая төгрөгөөр/

№	Сумдын нэрс	Хуулийн дагуу ногдуулсан газрын төлбөр /2025 он/	Төлөвлөж буй газрын төлбөр /2025 он/
1	Алтай	6.2	6.2
2	Булган	28.0	28.0
3	Буянт	27.7	27.7
4	Дарви	362.9	362.9
5	Дөргөн	20.3	20.3
6	Дуут	5.5	5.5
7	Жаргалант	169.3	169.3
8	Зэрэг	4.5	4.5
9	Манхан	6.2	6.2
10	Мөнххайрхан	4.9	4.9
11	Мөст	6.2	6.2
12	Мянгад	947.9	22.2
13	Үенч	29.6	29.6
14	Ховд	10.1	10.1
15	Цэцэг	22.7	22.7
16	Чандмань	7.0	7.0
17	Эрдэнэбүрэн	5.1	5.1
	ДҮН	1,664.3	738.5
	Өр / ойролцоогоор /	400.0	400.0
	НИЙТ ДҮН	2,064.3	1,138.5

Эх сурвалж: ГХБХБГ-аас ирүүлсэн мэдээлэл

² Энэ хуулийн 8.7.1-д заасан аргачлалын дагуу тухайн нутаг дэвсгэрт мөрдөх хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийн хэмжээг тогтоох

сая төгрөгийн орлого төлөвлөх боломжтой байна. Гэвч энэ нь төсвийн байгууллагын төсөвт суугаагүйгээс орлого биелэхгүй байх шалтгаан болж болзошгүй байна.

1.14 Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газраас 2026 онд шинэ суурьшлын бүсийн 14 байршилд үйлдвэрлэл, үйлчилгээний зориулалтын газрыг дуудлага худалдаагаар олгохоор төлөвлөсөн бөгөөд 2026 оны төсвийн төсөлд газрын дуудлага худалдааны орлогыг 1,100.0 сая төгрөгөөр тусгасан байна.

1.15 Усны тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.27³ дахь заалт, 31⁴ дүгээр зүйлд заасны дагуу ус ашигласны төлбөрийг мэргэжлийн байгууллагаас ирүүлсэн тоо мэдээ судалгаанд үндэслэн тооцоогүйгээр өнгөрсөн оны төлөвлөгөөг 51 хувиар бууруулан тооцсон бөгөөд Аймгийн БОАЖГ, Хар нуур Ховд голын сав газрын захиргаа, Үенч Бодонч Булган сав газрын захиргаанаас дулаан хангамж, хайгуул, тээвэр, үйлчилгээний чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг компаниудын судалгаанаас үзэхэд 215.0 сая төгрөгийн орлого бүрдүүлэхээр байна. Уг тооцооллоос үзэхэд ус ашиглуулсны төлбөрийн орлогыг 93.8 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлэх боломжтой байна. (Хавсралт №4)

1.16 Ашигт малтмалын тухай хуулийн 42 дугаар зүйлийн 42.1⁵, Засгийн газрын 2016 оны 179 дүгээр тогтоолд заасны дагуу Орон нутагт томоохон уул, уурхайн үйл ажиллагаа явуулж байгаа аж ахуйн нэгж байгууллагатай хамтран ажиллах гэрээний дагуу 2026 онд МоЭнКо компаниас 8,440.0 сая төгрөгийн орлогыг орон нутгийн хөгжлийн санд төвлөрүүлэхээр тооцсон байна.

1.17 Агаарын бохирдлын төлбөрийг 2026 оны төсвийн төсөлд шинээр 5,000.0 сая төгрөг байхаар төлөвлөжээ.

1.18 Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1⁶, 7.2⁷-д заасны дагуу 2026 оны 6 сарын 1-ний өдрөөс эхлэн агаарын бохирдлын төлбөр нь орон нутгийн төсөвт төвлөрүүлэхээр болсонтой холбогдуулан түүхий нүүрс экспортлогч аж ахуй нэгж байгууллагын 2024 оны суурь мэдээлэлд үндэслэн тооцоход 6,971.0 сая төгрөг ногдуулахаар байгаагаас харахад уг татварын орлогыг 1,900.0 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлэх боломжтой байна. (Хавсралт №5)

Төсөвт байгууллагын өөрийн орлогын төлөвлөлтийг оновчтой болгон 37.5 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлэх, уул уурхайн экспортын бүтээгдэхүүнээс 2,109.4 сая төгрөгийн орлого төвлөрүүлэх нөөц боломж байна

1.19 2025 онд гэрээ байгуулах шатанд байгаа Тефис майнинг ХХК-ний 2024, 2025 оны нүүрсний экспортын дүнгээс харахад 2026 оны орон нутгийн төсөвт багадаа 2,109.4 сая төгрөгийн орлогыг орон нутгийн төсөвт төвлөрүүлэх боломжтой байна. (Хавсралт №6)

1.20 Орон нутгийн хөрөнгө оруулалт, ОНХС-гийн хөрөнгөөр сумдын ЗДТГ-д бүртгэгдсэн ковш, хогны машин бүртгэлд авч гэрээгээр ашиглуулж байгаа, аймаг, сумуудад ашиглалтад орсон спорт заалнаас өөрийн орлогыг төлөвлөөгүй, аймгийн хэмжээнд 37.5 сая төгрөгийн орлого тооцоогүйгээр төсөвлөсөн байна. (Хавсралт №7)

1.21 Сумуудын удирдлагуудаас тухайн суманд бүртгэлтэй техник хэрэгслийг суманд хариуцан ажиллуулах хүнгүй, эвдэрсэн тохиолдолд сэлбэг хэрэгсэл авах төсөв, санхүүгүй, түрээслэх эрх зүйн зохицуулалт, зөвлөмж чиглэл тодорхойгүй, сум, орон нутагт байнга ашиглах боломжгүй, хүйтний улиралд байлгах граж байхгүй, ихэнхдээ айлын хашаанд

³ 3.1.27."ус ашиглагч" гэж ашиг олох зорилгоор үйлдвэрлэл, үйлчилгээндээ ус, усан орчин, рашааныг ашигладаг иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагыг;

⁴ Ус ашигласны төлбөр

⁵ Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч нь байгаль орчныг хамгаалах, уурхай ашиглах, үйлдвэр байгуулахтай холбогдсон дэд бүтцийг хөгжүүлэх, ажлын байр нэмэгдүүлэх, хандив, тусламж өгөх асуудлаар нутгийн захиргааны байгууллагатай гэрээ байгуулж ажиллана.

⁶ Олборлосон түүхий нүүрсний төлбөрийн хувь, хэмжээг нүүрсний килограмм тутамд 1-2 төгрөгийн хязгаарт багтаан аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал, улсын зэрэглэлтэй хотын Зөвлөл тогтооно.

⁷ Үйлдвэрлэсэн болон импортлосон органик уусгагчийн төлбөрийн хувь, хэмжээг органик уусгагчийн килограмм тутамд 10-30 төгрөгийн хязгаарт багтаан аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал, улсын зэрэглэлтэй хотын Зөвлөл тогтооно.

хадгалагдах байдалтай, зарим нь жилд цөөхөн ашигладаг, зарим нь одоо болтол бичиг баримтгүй гэх мэт асуудлууд тулгарч байна.

1.22 Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 77 дугаар зүйлийн 2-д “Орон нутгийн өмчийг эзэмших, ашиглах, захиран зарцуулах талаар иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал дараах бүрэн эрхтэй”, 2.1-д “Орон нутгийн өмчийн эд хөрөнгийн хадгалалт, хамгаалалтын байдлыг хянан шалгах буюу түүнд тавих хяналт шалгалтыг зохион байгуулах”, 2.2-д “Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал, Засаг даргаас орон нутгийн өмчийн хөрөнгийг эзэмших, ашиглах, захиран зарцуулах эрхээ хэрэгжүүлэх талаар зохиосон ажил, үр ашгийн тайлан, нэгдсэн тооллогын дүнг жил бүр хэлэлцэж, дүгнэлт, чиглэл өгөх”, 78 дугаар зүйлийн 2-д “Хуульд өөрөөр заагаагүй бол Засаг дарга дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ”, 2.1-д “Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас олгосон эрх хэмжээний дотор орон нутгийн өмчийг эзэмших, ашиглах, захиран зарцуулах” гэж заасан эрхийн хүрээнд тодорхой арга хэмжээг авч хэрэгжүүлснээр төсвийн хөрөнгийн ашиглалт, хадгалалт, хамгаалалт сайжирч, төсвийн үр ашиг нэмэгдэх боломжтой байна.

Хүснэгт №3 Аймгийн 2026 оны төсөвт орлого нэмэгдүүлэх саналын товчоо /сая төгрөгөөр/

№	Орлогын төрөл	Нэмэгдүүлэх санал
1	Хувь хүний орлогын албан татвар	469.1
2	Галт зэвсгийн албан татвар	37.2
3	Улсын тэмдэгтийн хураамж	200.0
4	Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамж	163.8
5	Ус рашаан ашигласны төлбөр	93.8
6	Агаарын бохирдол	1,900.0
Татварын орлогын дүн		2,863.9
7	ОНХС-д төвлөрүүлэх орлого	2,109.4
8	Төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	37.5
Татварын бус орлогын дүн		2,146.9
Нийт орлого		5,010.8

1.23 Аймгийн 2026 оны төсвийн төсөлд 6 нэр төрлийн татварын орлогыг 2,863.9 сая төгрөгөөр, 2 нэр төрлийн татварын бус бусад орлогыг 2,146.9 сая төгрөгөөр, нийт төсвийн орлогыг 5,010.8 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлэх боломжтой байгааг аймгийн ИТХ-д уламжилж байна.

БҮЛЭГ 2. НИЙТ ЗАРЛАГЫГ ӨМНӨХ ОНООС 9,616.3 САЯ ТӨГРӨГӨӨР БУУРУУЛСАН Ч ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН АРГА ХЭМЖЭЭГ ХУУЛЬ, ЖУРМЫН ШААРДЛАГАД НИЙЦҮҮЛЭН ТӨЛӨВЛӨХ ШААРДЛАГАТАЙ БАЙНА

Урсгал зардлыг өмнөх оноос 14.5 хувиар буюу 9,616.3 сая төгрөгөөр бууруулан төлөвлөсөн ч илүү төлөвлөсөн 1,028.3 сая төгрөгийн зардлыг дахин хуваарилах шаардлагатай байна

2.1 Ховд аймгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 2026 оны төсвийг Сангийн яамнаас урсгал зардлыг 51,749.3 сая төгрөг, хөрөнгийн зардлыг 23,516.0 сая төгрөг, нийт зардлыг 75,265.3 сая төгрөгөөр тус тус хянажээ.

Хүснэгт №4 Зарлагын судалгаа(сая,төг)

2.2 Төсвийн ерөнхийлөн захирагч 2026 оны нийт зарлагыг өмнөх онтой харьцуулахад 30,632.4 сая төгрөгөөр бууруулан 97,396.6 сая төгрөгөөр төлөвлөсөн нь урсгал зардлыг 9,613.3 сая, хөрөнгийн зардлыг 18,509.4 сая төгрөгөөр тус тус бууруулсантай холбоотой байна.

Эдийн засгийн ангилал	СЯ-ны хянасан	2026 оны санал	Зөрүү
Урсгал зардал	51,749.3	56,604.5	4,855.2
Хөрөнгийн зардал	23,516.0	40,792.1	17,276.1
Нийт зардал	75,265.3	97,396.6	22,131.3

Эх сурвалж: Орон нутгийн төсвийн 2026 оны санал

2.3 Орон нутгийн төсвийн нийт зардлын 58 хувь буюу 56,604.5 сая төгрөгийг орон нутгийн байгууллагуудын урсгал зардалд, 42 хувь буюу 40,792.1 сая төгрөгийг хөрөнгө оруулалтын зардалд хуваарилсан байна.

2.4 Төсвийн урсгал зардлыг 2025 оны төсөвтэй харьцуулахад 14.5 хувь буюу 9,616.3 сая төгрөгөөр бууруулан төлөвлөсөн ч хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангах хүрээнд дараах зардлуудыг шинээр нэмж төлөвлөсөн байна. Тухайлбал:

- Сонгуулийн үр дүнгээр чөлөөлөгдсөн 79 албан хаагчтай холбоотой 723.6 сая төгрөг,

- Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн хянасан орлогоос хуульд заасан хувь хэмжээгээр байгаль хамгаалах нөхөн сэргээх арга хэмжээний зардлыг нэмэгдүүлсэнтэй холбоотой 672.9 сая төгрөг,
- Гэр бүл хүүхэд хөгжлийн газрын түр хамгаалах байрны зардалд 120.0 сая төгрөг
- Камерын хяналтын төвийн зардалд 244.0 сая төгрөг,

2.5 Сангийн яамнаас 15 төрийн албан хаагчийн тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн тэтгэмжийн зардалд 131.1 сая төгрөгөөр дутуу төлөвлөснийг орон нутгийн төсвийн саналд 374.0 сая төгрөгөөр бүрэн олгохоор тусгажээ.

2.6 Хувийн хэвшлээр гүйцэтгүүлэх үйлчилгээний зардлын ангилалд сумдын ЗДТГ-ын 78.5 сая, сумдын ИТХ-ын 73.0 сая, Орон нутгийн өмчийн газрын 4.5 сая, нийт 156.1 сая төгрөгийн зардлыг төсөвлөлтийн шаардлага хангаагүй, тооцоо судалгаагүй төлөвлөжээ.

2.7 Монгол улсын Засгийн газрын 2025 оны 37 дугаар тогтоолоор архивын тасгийг агентлагийн эрх зүйн байдалд шилжүүлсэнтэй холбогдуулан Архивын тухай хууль, архивын дүрэмд нийцүүлэн архивын хэлтсийн бүтцийг шинээр баталж, орон нутгийн төсөвт 412.0 сая төгрөгийг хуваарилсан нь Монгол улсын хөгжлийн 2026 оны төлөвлөгөөнд заасан төрийн албаны бүтцийг тэлэхгүй байх, төрийн албыг цомхон давхардалгүй байх, чадварлаг бүтцээр ажиллуулах зорилттой нийцээгүй байна.

Хүснэгт №.5 Орон тооны мэдээллийн судалгаа

Төсөвт байгууллага	9 хувиар бууруулсан орон тоо	2026 оны төсвийн саналд	зөрүү /илүү/	Цалингийн зөрүү /сая.төг/
Аймгийн ИТХ	13	15	2	65.1
Аймгийн ЗДТГ	88	97	9	252.1
Нийт	101	112	11	317.2

Эх сурвалж: Орон нутгийн төсвийн 2026 оны санал

2.8 Зарим байгууллагуудын бүтэц, орон тоог тулган баталгаажуулахад Монгол улсын Засгийн газраас багш эмч нараас бусад төрийн албан хаагчдын орон тоог 9 хувь бууруулах бодлогын арга хэмжээг мөрдөөгүйгээс аймгийн ЗДТГ 8, аймгийн ИТХ 2 орон тоог тус тус илүү тусгаснаас 317.2 сая төгрөгийн цалингийн зардлыг бууруулах боломжтой байна.

2.9 Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 2026 оны урсгал зардлын төсөвт дараах 299.1 сая төгрөгийн зардлуудын хасаж төсвийн үр өгөөжийг нэмэгдүүлэх шаардлагатай байна. Үүнд:

- Аймгийн ИТХ-ын нэг удаагийн тэтгэмж урамшууллын зардалд албан хаагчид орон байрны дэмжлэг үзүүлэхээр Сангийн яамны хянасан дүнгээс 21.0 сая төгрөгөөр илүү төлөвлөсөн нь Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 15.1.3- дахь хэсэгт “Хууль тогтоомжид зааснаас өөр хэлбэрээр тэтгэмж, шагнал, урамшуулал, дэмжлэг олгох” гэж заасантай нийцээгүй,
- Аймгийн ИТХ-ын цалин хөлс нэмэгдэл урамшууллын зардлыг 78.1 сая төгрөгөөр бодит гүйцэтгэлээс илүү төлөвлөсөн нь Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.1-д “төсвийг үр ашигтай, хэмнэлттэй байхаар төлөвлөж, зарцуулах” гэсэн заалттай нийцээгүй,
- Аймгийн нөөц бүрдүүлэлт, зарцуулалтын үр дүнд хийсэн хийсэн гүйцэтгэлийн аудитаар Засаг даргын нөөц хөрөнгийн зарцуулалтыг хянахад журамд нийцээгүй, төлөвлөх боломжтой 306.5 сая төгрөгийн зардлыг зарцуулсан зөрчил илэрч албан шаардлага өгсөн. Иймд Сангийн яамны хянасан дүнгээс тооцоо судалгаагүй нэмэгдүүлэн төлөвлөсөн 200.0 сая төгрөг байна,

2.10 Иймд 2026 оны урсгал зардлыг хянахад аймгийн архивын тасагт төлөвлөсөн 412.0 сая, орон тоог бууруулахтай холбоотой 317.2 сая, илүү төлөвлөсөн 299.1 сая төгрөгийг тус тус бууруулан Монгол улсын хөгжлийн 2026 оны төлөвлөгөө, Засгийн газрын төрийн албаны бүтцийг тэлэхгүй байх, төрийн албыг цомхон давхардалгүй байх, чадварлаг бүтцээр ажиллуулах бодлоготой нийцүүлэх шаардлагатай байна.

Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээг төлөвлөхдөө Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийг баримтлаагүй, төсөвлөлтийн шаардлага хангаагүй ажлуудыг санхүүжүүлэхээр төлөвлөжээ.

2.11 Аймгийн орон нутгийн хөрөнгө оруулалтаар нийт 4,900.0 сая, орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгө оруулалтаар 16,581.4 сая, замын сангийн хөрөнгө оруулалтаар 2,226.0 сая төгрөг, орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар барилга, байгууламжийн их засварын зардалд 2,339.8 сая төгрөг, байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээний зардалд 39.8 сая төгрөгийг нийт 26,087.0 сая төгрөгийг 2026 оны төсвийн жилд хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээнд зарцуулахаар төлөвлөсөн байна.

Хүснэгт № 6 Хөрөнгө оруулалтын төсөл арга хэмжээ

Нэрс	ОНХО		ОНХС		БХС		ЗС		Их засвар	
	тоо	дүн	тоо	дүн	тоо	дүн	тоо	дүн	тоо	дүн
Шилжих хөрөнгө оруулалт			9	3,780.6			2	1,053.3	3	921.6
Шинээр эхлэх хөрөнгө оруулалт	4	1,711.7	14	3,995.5			2	872.7	4	1,153.1
Их засвар	3	277.3	6	975.7			1	300.0	1	265.1
Тоног төхөөрөмж			2	388.0	1	19.8				
Төсөл хөтөлбөр, арга хэмжээ	3	2,911.0	20	7,441.6	1	20.0				
Нийт дүн	10	4,900.0	51	16,581.4	2	39.8	5	2,226.0	8	2,339.8

Эх сурвалж: Аймгийн CTCX-ээс ирүүлсэн 2026 оны төсвийн санал

2.12 Орон нутгийн төсвөөс 2026 онд хийгдэх хөрөнгө оруулалтын жагсаалтад 1,101.0 сая төгрөгийн өртөг бүхий 1,101.0 сая төгрөгийн санхүүжих дүнтэй 5 төсөл арга хэмжээний тооцоолол судалгаа, зураг төсөв, техник эдийн засгийн үндэслэлгүй баталсан нь Төсвийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.4⁸, Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.3.3⁹ дах заалтуудыг зөрчиж байна. (Хавсралт 8)

2.13 Аймгийн 2026 оны хөрөнгө оруулалтын жагсаалтад ерөнхий нэрээр баталсан, нэр, байршил нь тодорхойгүй 8,645.2 сая төгрөгийн 14 төсөл арга хэмжээг төлөвлөсөн нь Төсвийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.3.4¹⁰ дахь заалттай нийцээгүй. (Хавсралт 9)

2.14 2026 оны хөрөнгө оруулалтын жагсаалтад 2,269.8 сая төгрөгийн санхүүжих дүнтэй 4 төсөл арга хэмжээ нь төсөвлөлтийн шаардлагад нийцээгүй, иргэдийн санал аваагүй төлөвлөсөн нь Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.5¹¹ болон төсвийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29^{1.12} - д заасантай нийцээгүй тул иргэдийн санал авч дэмжигдсэн төсөл арга хэмжээг төлөвлөх.

Хүснэгт 7 Иргэдийн санал аваагүй, төсөвлөлтийн шаардлага хангаагүй төсөл арга хэмжээ

№	Төсөл арга хэмжээний нэрс	Эх үүсвэр	Эхлэх	Дуусах	Төсөвт өртөг	2026 онд санхүүжих дүн
1	МУИС-ын баруун бүсийн сургуулийн хашаа	ОНХС	2026	2026	19.8	19.8
2	ЖДҮ оролцоо	ОНХС	2026	2026	300.0	300.0
3	Хувийн хөрөнгө оруулалтаар ашиглалтанд орсон Спорт заалны дэмжлэг	ОНХС	2026	2026	50.0	50.0
4	Баялаг бүтээгчдийг дэмжих, бизнесийн орчин бүрдүүлэх арга хэмжээний зардлын санхүүжилт	ОНХО	2026	2026	1,900.0	1,900.0
	Нийт дүн				2,269.8	2,269.8

⁸ Хөрөнгө оруулалтын төсөвт техник, эдийн засгийн үндэслэл хийгдсэн, зураг төсвөө батлуулсан, хуульд заасан бусад зөвшөөрөл олгогдсон төсөл, арга хэмжээг тусгана.

⁹ техник, эдийн засгийн үндэслэл хийгдээгүй, зураг төсөв нь батлагдаагүй, газрын зөвшөөрөл олгогдоогүй хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээ

¹⁰ санхүүжүүлэх эх үүсвэрээс үл хамааран төсөл нэг бүрийг бүрэн хэмжээгээр тусгах

¹¹ Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр зөвхөн орон нутгийн иргэдийн санал авсан, хуульд заасны дагуу зураг төсөв, техник, эдийн засгийн үндэслэл, байгаль орчны төлөв байдлын үнэлгээ хийгдсэн, хуульд заасан холбогдох зөвшөөрөл олгогдсон хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээг санхүүжүүлнэ

¹² Төсвийн хөрөнгө оруулалтаар шинээр хэрэгжүүлэх барилга байгууламжийн төсөл, арга хэмжээ нь энэ хуульд заасан шаардлагад нийцсэн, холбогдох аргачлалын шалгуур үзүүлэлтээр үнэлгээ өгч эрэмбэлсэн, эдийн засгийн үр ашиг, нийгмийн ач холбогдол бүхий төслүүд байна

2.15 Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр хувийн хөрөнгө оруулалтаар ашиглалтад орсон спорт заалны дэмжлэгт 50.0 сая төгрөгийг төсөвлөсөн нь Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.3¹³, 13.3.2¹⁴ дахь заалтууд, Сангийн сайдын 2021 оны 86 дугаар тушаалаар баталсан “Орон нутгийн хөгжлийн сангийн үйл ажиллагааны журам”-ын 4.7.6¹⁵ дахь заалттай тус тус нийцэхгүй байна.

2.16 Аймгийн 2026 оны хөрөнгө оруулалтын жагсаалтад төсөл арга хэмжээний санхүүжигдэх дүнг Төсвийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.3.5¹⁶ дахь заалтыг зөрчин зөрүүтэй тооцжээ.

Хүснэгт:8 ТАХ-ны санхүүжилтийг зөрүүтэй тооцсон

№	Төсөл арга хэмжээний нэрс	Эх үүсвэр	Эхлэх	Дуусах	Төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн
1	Хашаандаа сайхан амьдарцгаая төслийн гэр хорооллын айл өрхийг цэвэр бохир усны шугамд холбох санхүүгийн дэмжлэг	ОНХС	2025	2027	2,970.1	100.0
2	Авто замын засвар, шинэчлэлт (Ховд аймаг, Жаргалант сум)	ОНХС	2025	2026	4,292.9	928.0
3	Шинэ суурьшлийн бүсийн 6.7 км замын зураг төсөл /Жаргалант сум/	Замын сан	2023	2027	271.6	121.6
4	Авто замын засвар, шинэчлэлт (Ховд аймаг, Жаргалант сум)	Замын сан	2025	2026	4,292.9	931.7
Нийт дүн					11,827.5	2,081.3

2.17 Ховд аймгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 2026 оны төсвийн төсөлд төлөвлөсөн дээрх төсөл арга хэмжээнүүдийг хууль, журамд нийцүүлэн төлөвлөж, төлөвлөлтийн шаардлага хангасан хөрөнгө оруулалтын ажлуудад хуваарилах шаардлагатай байна.

БҮЛЭГ 3. ӨМНӨХ АУДИТААР ӨГӨГДСӨН ЗӨВЛӨМЖИЙГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭЭГҮЙ, ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ТӨСВИЙН 40 ХУВИЙГ ХӨТӨЛБӨР АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ЗАРДАЛД ТӨЛӨВЛӨСӨН БАЙНА

Төсвийн төсөлд төсөвлөлтийн шаардлага хангаагүй,иргэдийн санал аваагүй хөтөлбөр арга хэмжээг төлөвлөсөн нь хөрөнгө оруулалтын өгөөжийг бууруулж байна

3.1 Монгол улсын 2026-2030 онд баримтлах таван жилийн үндсэн чиглэл, хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөр батлагдаагүй байгаа тул 2026 оны төсвийн төслийн хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөг дунд хугацааны бодлогын баримт бичигтэй уялдсан эсэхэд дүгнэлт гаргах боломжгүй байна.

3.2 Хөрөнгө оруулалтын төсөл арга хэмжээнд нийт 26,087.0 сая төгрөг зарцуулахаар төлөвлөснөөс 10,372.6 сая төгрөг буюу 40 хувийг нь урсгал зардал буюу төсөл, арга хэмжээг санхүүжүүлэхээр төлөвлөсөн бөгөөд хөтөлбөрийн хүрэх үр дүн, шалгуур үзүүлэлтийг нарийвчлан тодорхойлж, үр нөлөөг үнэлж ажиллах шаардлагатай байна.

3.3 Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгийг хуваарилахдаа Төсвийн тухай хуулийн 59 дүгээр зүйлийн 59.2.2¹⁷ дахь заалтад заасны дагуу 60 хувийг сумын ОНХС-д хуваарилаагүйгээс аймгийн ОНХС-д 1,600.0 сая төгрөгийг илүү, Алтай суманд 500.0 сая, Мянгад суманд 900.0 сая, Үенч суманд 200.0 сая төгрөгийг дутуу хуваарилсан байгаа нь ашигт малтмал, газрын тосны ашиглалтын орлого олсон нутаг дэвсгэрт хуваарилах

¹³ Улсын болон орон нутгийн төсөв, төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийн хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний төлөвлөгөөний жагсаалтад дараах зүйлсийг тусгахыг хориглоно

¹⁴ хувийн өмчид шилжих, улсын болон орон нутгийн өмчид бүртгэх боломжгүй, нийтийн зориулалттай бус ашиг олох зорилготой төсөл, арга хэмжээ

¹⁵ Аливаа аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэнд олгох буцалтгүй тусламж, дэмжлэг, тэтгэмж, урамшуулал

¹⁶ шинээр эхлэх барилга, байгууламж, хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх хугацаанд тэнцүү хуваарилсан хэмжээнээс багагүй байхаар тооцож, гурван жилд багтаан санхүүжүүлж, дуусгах

¹⁷ энэ хуулийн 59.8-д зааснаас бусад хэсгийн 60 хувийг дараах итгэлцүүрийг харгалзан хуваарилах

зарчимд нийцээгүй Сангийн сайдын 2021 оны 86 дугаар тушаалын 3.3.2¹⁸ дахь заалтыг зөрчиж байна.

3.4 Төсвийн тухай хуулийн 60 дугаар зүйлийн 60.2-д “Орон нутгийн хөгжлийн сан нь дараах эх үүсвэрээс бүрдэнэ”, 60 дугаар зүйлийн 60.2.5¹⁹ дахь заалтыг зөрчин МоЭнКо ХХК-аас өгөх хандив тусламжийн 20 хувийг Хөшөөт хөгжил сан байгуулан шилжүүлж байгаа нь төсвийн хөрөнгийн үр өгөөжийг бууруулжээ.

3.5 Аймгийн ОНХС-гийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх төсөл арга хэмжээнд 3 байгууллагын урсгал үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх зорилгоор 670.0 сая төгрөгийг төсөвлөсөн нь Төсвийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.24²⁰, Засгийн газрын 2023 оны 278 дугаар тогтоолын 2.2-д “Төсвийн ерөнхийлөн захирагч дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ”, 2.2.2²¹ дахь заалттай нийцэхгүй байна.

Хүснэгт: 9, Урсгал үйл ажиллагааны зардал

№	Төсөл арга хэмжээний нэрс	Дүн
1	Бусдаар гүйцэтгүүлэх арга хэмжээний зардал (Шинэ Ховд ББХК)	500.0
2	Бусдаар гүйцэтгүүлэх арга хэмжээний зардал /Ховд орон сууцны корпорацн ХХК/	120.0
3	Бусдаар гүйцэтгүүлэх арга хэмжээний зардал /Хөшөөт Энержи Көүл ХХК/	50.0
Нийт дүн		670.0

3.6 Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.1-д “Төсвийн байгууллага, төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдэд дараах зүйлсийг хориглоно”, 15.1.1²², 15.1.2²³ дахь заалтуудыг зөрчин барилга байгууламжид хяналт хэрэгжүүлэх чиг үүрэг бүхий ГХБХБГ байхад Ховд Орон сууцны корпорацн ОНӨХХК байгуулж урсгал үйл ажиллагааны зардалд 120.0 сая төгрөгийг аймгийн ОНХС-гийн хөрөнгөөс санхүүжүүлэхээр төлөвлөсөн байгаа нь төсвийн хөрөнгийн үр ашгийг бууруулжээ.

3.7 Хөрөнгө оруулалтын жагсаалтад 24 хөтөлбөр арга хэмжээнд ОНХО-аас 2,911.0 сая, ОНХС-аас 7,441.6 сая, Байгаль хамгаалах сангаас 20.0 сая нийт 10,372.6 сая төгрөгийг төсөвлөсөн нь Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.10.2²⁴ Төсвийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.24²⁰ Засгийн газрын 2023 оны 278 дугаар тогтоолын 3.2-д “Төсөл, арга хэмжээнд тавигдах шаардлага”, 3.2.1²⁵ дахь заалтуудтай нийцээгүй.

3.8 Аймгийн ОНХО-аар “Баялаг бүтээгчдийг дэмжих, бизнесийн орчин бүрдүүлэх арга хэмжээний зардлын санхүүжилт” төсөл арга хэмжээнд 1,900.0 сая төгрөгийг төсөвлөсөн нь Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.10.2²⁴ Төсвийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.24²⁰ Засгийн газрын 2023 оны 278 дугаар тогтоолын 3.2-д “Төсөл, арга хэмжээнд тавигдах шаардлага”, 3.2.1²⁵ дахь заалтуудтай нийцэхгүй байна.

¹⁸ ОНХС-аас олгох ОНХС-ийн шилжүүлгийг хууль, журамд заасны дагуу үнэн зөв тооцоолж сум, дүүргийн ОНХС-д хуулийн хугацаанд шилжүүлэх

¹⁹ тухайн орон нутгийн хөгжлийг дэмжих зорилгоор олгосон дотоод, гадаадын хандив, тусламж, дээд шатны байгууллагатай хамтран хэрэгжүүлж байгаа олон улсын байгууллагын төсөл, хөтөлбөрөөс олгох урамшуулал, дэмжлэг

²⁰ Төсвийн хөрөнгө оруулалт” гэж улсын болон орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлж, тухайн шатны төсөвт хамаарах хуулийн этгээдийн өмчлөлд шилжих хөрөнгийн зарлагыг

²¹ Төсөл, арга хэмжээний саналд энэ журамд заасны дагуу судалгаа хийж, эрэмбэлэн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх нэн тэргүүний ач холбогдолтой төсөл, арга хэмжээнүүдийг тодорхойлох, жагсаалт гаргах

²² Улсын Их Хурал, Засгийн газрын шийдвэрэгүйгээр шинээр хараат болон охин компани байгуулах

²³ чиг үүрэг, орон тоог давхардуулан тогтоох

²⁴ санхүүжилтийн эх үүсвэрийг тодорхойлсон, шаардлагатай хөрөнгө оруулалтын хэмжээг урьдчилан тооцсон, хариуцах эзэнтэй, техник, эдийн засгийн үндэслэл, зураг төсөв нь батлагдсан, тухайн жилд хэрэгжүүлэх шаардлагатай төсөл, арга хэмжээг эрэмбэлсэн байх

²⁵ Төсвийн хөрөнгө оруулалтаар шинээр хэрэгжүүлэх барилга байгууламжийн төсөл, арга хэмжээ нь Төсвийн тухай хууль, Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль болон холбогдох бусад хууль тогтоомжид заасан шаардлагад нийцсэн, холбогдох аргачлалд заасны дагуу шалгуур үзүүлэлтээр үнэлэгдсэн, эдийн засгийн үр ашигтай, нийгмийн ач холбогдолтой, тэргүүлэх зэрэглэлийн төслүүд байна

Өмнөх аудитаар өгсөн зөвлөмжийн хэрэгжилт хангагдаагүй байна

3.9 Төрийн аудитын байгууллага Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандартын дагуу өмнөх аудитын тайланд дурдсан асуудал, зөвлөмжийн мөрөөр хариуцагч талын авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний гүйцэтгэлд хяналт үнэлгээ хийж, өмнөх аудитын үр нөлөөг баталгаажуулж, дараагийн аудитын чанар, үр нөлөөг сайжруулах нөхцөл болох бөгөөд аудитын үнэ цэнийг нэмэгдүүлэх, зорилтот хэрэглэгчийн өмнө хийсэн аудитын тайлан болон тухайн үеийн нөхцөл байдлыг эргэн санах, дүгнэх боломж олгодог чухал ач холбогдолтой аудитын нэг үе шат юм.

3.10 Аймгийн ТЕЗ-ийн 2025 оны нэгдсэн төсвийн төсөлд дүгнэлт өгсөн аудитаар аймгийн ИТХ, Засаг дарга нарт 5 зөвлөмж өгөгдөж хэрэгжилт 0 хувьтай байгаа нь зөвлөмжийн хэрэгжилт хангагдаагүй байна.

Хүснэгт 10. Өмнөх аудитын шийдвэрийн хэрэгжилт

	Зөвлөмжийн утга	хэрэгжилт	хувь
Аймгийн ИТХ-д	Төсвийн тухай хууль болон Төрийн хэмнэлтийн тухай хуульд заасан шаардлага хангасан төсөл арга хэмжээг батлах	Орон нутгийн төсвөөс 2026 онд хийгдэх хөрөнгө оруулалтаар 33 төсөл арга хэмжээг зураг төсөв, техник эдийн засгийн үндэслэлгүй тусгасан нь зөвлөмжийг хэрэгжүүлээгүй.	0%
	Засгийн газрын 2024 оны “Бүсчилсэн хөгжлийн татварын бодлогыг хэрэгжүүлэх зарим арга хэмжээний тухай” 111 дүгээр тогтоолын дагуу бүсийн тэргүүлэх чиглэл, нийгэм, эдийн засгийн онцлогт нийцүүлэн татварын хувь хэмжээг тогтоох	Зөвлөмжийг хэрэгжүүлэн ажиллаагүй байна.	0%
Аймгийн Засаг даргад	Төсвийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйл, Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1-д заасан төсөвлөлтийн шаардлага хангасан төсөл арга хэмжээг тусгах	Төсвийн тухай хууль болон Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийг зөрчсөн төсөл арга хэмжээг санхүүжүүлэхээр төлөвлөсөн.	0%
	Төсвийн төсөлд төсөл арга хэмжээний хэрэгцээ шаардлага, эдийн засгийн үр ашиг, нийгмийн ач холбогдол болон хөрөнгийн ашиглалттай холбоотой тооцооллууд, нотлох баримтаар баталгаажсан холбогдох баримт бичгүүдийг иж бүрэн ирүүлж байх	Зөвлөмжийг хэрэгжүүлэн ажиллаагүй байна.	0%
	Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгийг Төсвийн тухай хуулийн 59 дүгээр зүйлийн 59.2.2-т заасны дагуу хуваарилах	Алтай, Мянгад, Үенч сумдад олгох санхүүжилтийг 1,600.0 сая төгрөгөөр дутуу төлөвлөсөн.	0%
Зөвлөмжийн хэрэгжилт дундаж хувь			0%

ДҮГНЭЛТ:

Аудитын явцад цуглуулсан нотлох зүйлс болон аудитын дүнд үндэслэн дараах дүгнэлт гаргаж байна.

1. Нийт орлогыг 5,010.8 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлэх боломж байна.
2. Төсвийн төсөлд урсгал зардлыг 2025 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээс 30,632.4 сая төгрөгөөр бууруулан төлөвлөжээ.
3. Төсөвлөлтийн шаардлага хангаагүй 9,746.2 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтын төсөл арга хэмжээг дахин төлөвлөж хууль, журамд нийцсэн төсөл, арга хэмжээг төлөвлөх шаардлагатай байна.

4. Аймгийн ИТХ-ын тогтоолоор байгуулсан орон нутгийн өмчит аж ахуйн нэгжүүдэд төсвөөс олгох үйл ажиллагааны зардлыг хөрөнгө оруулалтын төсөл арга хэмжээнд тусгаж байгаа нь хөрөнгө оруулалтын үр өгөөжийг бууруулж байна.

5. Аймгийн ОНХО-аар “Баялаг бүтээгчдийг дэмжих, бизнесийн орчин бүрдүүлэх арга хэмжээний зардлын санхүүжилт” төсөл арга хэмжээ нь урсгал зардлын шинж чанартай байгаа тул төсвийн хөрөнгийг оновчтой төлөвлөх шаардлагатай байна.

6. Хөтөлбөр, арга хэмжээнд нийт хөрөнгө оруулалтын нийт төсөл, арга хэмжээний 40 хувийг төлөвлөж байгааг анхаарч хөрөнгө оруулалтын үр өгөөжийг нэмэгдүүлэн ажиллах шаардлагатай байна.

ЗӨВЛӨМЖ:

Аудитын дүн, дүгнэлт нотлох зүйлст үндэслэн дараах зөвлөмжийг өгч байна. Үүнд:

АЙМГИЙН ИРГЭДИЙН ХУРАЛД ТОЛИЛУУЛАХ НЬ:

1. Төсвөөс татаас авч үйл ажиллагаа явуулдаг орон нутгийн өмчит аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газруудын үйл ажиллагааны үр дүнд хяналт хэрэгжүүлэн, аймгийн нийгэм эдийн засагт үзүүлэх үр нөлөөг тооцон ажиллах
2. Аймгийн хөгжлийн урт болон дунд хугацааны бодлогын баримт бичгүүдэд тусгасан төсөвлөлтийн шаардлага хангасан хөрөнгө оруулалтын төсөл арга хэмжээг батлах

АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГАД

1. Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагааны орлогыг оновчтой төлөвлөж, уул уурхайн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулж байгаа аж ахуйн нэгжүүдийн гэрээнд өөрчлөлт оруулан орлогыг төлөвлөх
2. Төсвийн тухай хууль, Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль, Засгийн газрын 2023 оны 278 дугаар тогтоолын хэрэгжилтийг бүрэн хангаж ажиллах
3. Цэргийн ангид олгосон 3,028.2 га газрын төлбөрийн орлогыг холбогдох дээд шатны байгууллагад уламжлан шийдвэрлэх
4. Тухайн жилийн төсвийн төслийг боловсруулахдаа хөрөнгө оруулалтын арга хэмжээг аймгийн хөгжлийн урт болон дунд хугацааны бодлогын баримт бичгүүдэд нийцүүлэн төлөвлөх

Дээрх зөвлөмжийг хэрэгжүүлж ажиллах төлөвлөгөөг Төрийн аудитын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.5-т “Шалгагдагч этгээд болон холбогдох бусад албан тушаалтан нь энэ хуулийн 20.2-т заасан зөвлөмжийн мөрөөр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг аудитын тайланг хүлээн авснаас хойш 30 хоногийн дотор төрийн аудитын байгууллагад ирүүлнэ” гэж заасны дагуу, зөвлөмжийн төлөвлөгөөг 2026 оны 01 дүгээр сарын 5-ны дотор Ховд аймаг дахь Төрийн аудитын газарт ирүүлнэ үү.

Зөвлөмжийн биелэлтийг тооцож, нотлох баримтыг хангуулан хэрэгжилтийг 2026 оны 09 дүгээр сарын 20-ны дотор Ховд аймаг дахь Төрийн аудитын газарт ирүүлнэ үү.

Аудитын явцад бидэнтэй хамтран ажилласан аймгийн ЗДТГ-ын СТСХ, БОНХОХБТХ-ийн хамт олонд талархал илэрхийлье.

ХОВД АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

ХАВСРАЛТУУД

Хавсралт №1 Эмч, багш нарын цалингийн нэмээдлийн тооцоолол

/төгрөгөөр/

Салбар	2025 онд батлагдсан цалин	НДШ	Ашиг
БОЭТ	15,942,735,300	2,022,576,300	936,335,925
Сумууд	17,036,560,100	2,126,141,100	1,070,329,425
ЭМ-н салбар	32,979,295,400	4,148,717,400	2,006,665,350
ХОВД СӨБ	26,506,290,000	3,313,285,700	1,715,175,323
ХОВД ЕБС	61,239,639,300	7,654,954,000	3,920,571,398
Боловсролын салбар	87,745,929,300	10,968,239,700	5,635,746,720
	-	0	0
	-	0	0
Салбар	2025 онд төлөх ХХОАТ-ын дүн	2026 онд нэмэгдэх ХХОАТ-ын дүн	2026 оны төсөвт нэмэгдүүлэх дүн
Боловсрол	5,635,746,720	2,113,405,020	2,113,405,020
Эрүүл мэнд	2,006,665,350	652,166,239	652,166,239
Нийт	7,642,412,070	2,765,571,259	2,765,571,259
	2026 оны төсөвт нэмэгдүүлс	-	2,296,415,750
	Зөрүү	-	469,155,509

Эх сурвалж: Боловсролын газар, Эрүүл мэндийн газраас ирүүлсэн 2025 оны төсвийн мэдээлэл

Хавсралт №2 Галт зэвсгийн татварын тооцоолол

/төгрөгөөр/

Галт зэвсэг	Том	Жижиг	Нийт
Тоологдсон	378	2,117	2,495
Татвар	60,000	30,000	
Нийт	22,680,000	63,510,000	86,190,000

Эх сурвалж: Цагдаагийн газрын мэдээлэл

/төгрөгөөр/

Хавсралт №3 Хог хаягдлын хураамжийн орлогын тооцоо

Д/д	Сум, дүүргийн нэр	Сумын төвийн өрхийн тоо	Нийт төлбөр, төг	АН, байгууллага	Нийт төлбөр, төг	төсөвт байгууллага	Нийт төлбөр, төг	Үйлчлэлийн газар	Нийт төлбөр, төг	ШТСтанд	Нийт төлбөр, төг	амийн сан, банк,	Нийт төлбөр, төг	Уул уурхайн ААН	Дуулан үйлдвэрлэл	Нийт төлбөр, төг	хуудлага эрхлэгч	Нийт төлбөр, мян.төг	Нийт дүн, мян.төг	
1	Алтай	149	1,788,000	3	288,000	5	480,000	-	-	-	-	3	288,000	1	-	-	960,000	-	3,804,000	
2	Булган	1,053	12,636,000	14	2,520,000	15	2,700,000	30	3,600,000	2	3,744,000	5	60,000	1	-	-	-	-	25,260,000	
3	Баянт	184	1,104,000	2	96,000	5	600,000	-	-	-	-	3	144,000	-	-	-	-	-	1,944,000	
4	Дарви	232	1,392,000	5	600,000	5	660,000	-	-	-	-	3	300,000	13	-	-	23,400,000	-	26,352,000	
5	Дуут	36	180,000	1	40,000	5	200,000	-	-	-	-	3	120,000	-	-	-	-	-	540,000	
6	Дөргөн	125	750,000	2	120,000	5	300,000	-	-	-	-	3	180,000	-	-	-	-	-	1,350,000	
7	Зэрэг	165	495,000	1	60,000	6	360,000	-	-	-	-	3	140,000	-	-	-	-	-	1,055,000	
8	Жаргалант	448	10,752,000	20	6,840,000	38	9,120,000	35	10,584,000	13	3,744,000	30	4,800,000	2	2	36,000,000	222	63,072,000	144,912,000	
						25	4,916,000												4,816,000	
9	Манхан	159	954,000	3	240,000	6	480,000	-	-	-	-	3	210,000	-	-	-	-	-	1,884,000	
10	Мөнххайрхан	103	618,000	1	40,000	6	640,000	-	-	-	-	3	60,000	-	-	-	-	-	1,358,000	
11	Мөст	148	888,000	-	-	5	750,000	-	-	2	20,000	6	230,000	-	-	12	2,160,000	-	4,048,000	
12	Мянгад	106	1,060,000	-	-	5	200,000	800,000	1	120,000	3	120,000	-	-	-	-	-	-	2,300,000	
13	Үенч	311	622,000	-	-	6	1,188,000	8	120,000	2	240,000	3	540,000	10	-	-	12,000,000	-	14,770,000	
14	Ховд	150	1,800,000	-	-	5	660,000	-	-	1	120,000	3	300,000	-	-	-	-	-	2,880,000	
15	Цэцэг	270	-	-	-	6	180,000	18	4,500,000	2	30,000	3	45,000	-	-	-	-	-	4,755,000	
16	Чандмань	114	410,400	3	252,000	5	70,000	-	-	1	48,000	3	150,000	-	-	-	-	-	930,400	
17	Эрдэнэбүрэн	115	575,000	-	-	5	250,000	-	-	2	100,000	-	-	-	-	-	-	-	925,000	
	Нийт дүн		36,024,400		11,096,000		23,654,000		19,604,000		8,166,000		7,687,000	25			36,000,000		65,232,000	243,823,400

Хавсралт №4 Усны төлбөр төлөгч байгууллагуудын судалгаа

/төгрөгөөр/

№	Ус ашиглагч байгууллага	Байршил	Ашигласан усны хэмжээ	Ногдуулах төлбөр	Дүгнэлт гаргагч байгууллага
1	МоЭнКо	Ховд - Үенч сум	9,240	1,389,326	Үенч-Бодонч голын сав газрын захиргаа
2	Цэн руй зи юан ХХК	Ховд - Үенч сум	1,805	758,100	Үенч-Бодонч голын сав газрын захиргаа
3	Жиа руй зи юан ХХК	Ховд - Үенч сум	3,207	1,347,150	Үенч-Бодонч голын сав газрын захиргаа
4	Дүүлэх шонжор ХХК	Ховд - Үенч сум	1,935	727,366	Үенч-Бодонч голын сав газрын захиргаа
5	Алтай хуарун майнинг ХХК	Ховд - Үенч сум	6,747	2,536,197	Үенч-Бодонч голын сав газрын захиргаа
6	Мирай кэнсэцү ХХК	Ховд - Үенч сум	20,137	412,123	Үенч-Бодонч голын сав газрын захиргаа
7	Талст молор ХХК	Ховд - Алтай сум	37,464	8,232,201	Үенч-Бодонч голын сав газрын захиргаа
8	Алтай хянган ХХК	Ховд - Алтай сум	6,450	2,424,555	Үенч-Бодонч голын сав газрын захиргаа
9	Тоосгон уул ХХК	Ховд - Алтай сум	18,141	372,022	Үенч-Бодонч голын сав газрын захиргаа
	ДҮН		105,126	18,199,040	
1	Ховд дулааны станц ТӨХК	Ховд - Жаргалант сум	23,940	1,422,255	Хар нуур Ховд голын СГЗ
2	Монголиан нэшил Рийр Ийрт корт ХХК	Ховд - Мянгад сум	4,193	2,640,968	Хар нуур Ховд голын СГЗ
3	Тээлийн илч	Ховд - Зэрэг сум	12,608	709,830	Хар нуур Ховд голын СГЗ
4	Вестерн холд ХХК	Ховд - Буянт сум	17,349	2,608,596	Хар нуур Ховд голын СГЗ
5	Оффреуд таван богд ХХК	Ховд - Жаргалант сум	14,987	978,887	Хар нуур Ховд голын СГЗ
6	Тунгалаг буянт	Ховд - Буянт сум	1,645	240,576	Хар нуур Ховд голын СГЗ
7	Арслан бар ХХК	Ховд - Жаргалант сум	1,047	781,872	Хар нуур Ховд голын СГЗ
8	БЭбу ХХК	Ховд - Жаргалант сум	5,050	379,659	Хар нуур Ховд голын СГЗ
9	Алтан хундага ирээдүй ХХК	Ховд - Жаргалант сум	2,106	158,366	Хар нуур Ховд голын СГЗ
10	Жаргалант шанд ХХК	Ховд - Жаргалант сум	2,083	156,810	Хар нуур Ховд голын СГЗ
11	Алтайн мийт ХХК	Ховд - Жаргалант сум	5,252	394,845	Хар нуур Ховд голын СГЗ
12	Тоосгон уул ХХК	Ховд - Жаргалант сум	9,073	513,178	Хар нуур Ховд голын СГЗ
13	Х.АН Жаргалант Ховд ХХК	Ховд - Жаргалант сум	2,740	193,964	Хар нуур Ховд голын СГЗ
14	Эрдэс тайга ХХК	Ховд - Жаргалант сум	8,023	452,731	Хар нуур Ховд голын СГЗ
15	Эрдэс тайга ХХК	Ховд - Жаргалант сум	8,023	452,731	Хар нуур Ховд голын СГЗ
	ДҮН		118,118	12,085,268	
1	10 мянгат авто угаалга	Ховд - Жаргалант сум	1,080	81,000	Аймгийн БОГазар
2	Аварга жоолооч ресторан	Ховд - Манхан сум	900	67,500	Аймгийн БОГазар
3	Аваг ач ХХК	Ховд - Жаргалант сум	5,000	750,000	Аймгийн БОГазар
4	Авто хүлэг Алтай авто угаалга	Ховд - Жаргалант сум	1,080	81,000	Аймгийн БОГазар
5	Айбо консалтинг ХХК	Ховд - Ховд сум	1,004	161,644	Аймгийн БОГазар
6	Айрийш ресторан	Ховд - Жаргалант сум	900	67,500	Аймгийн БОГазар
8	Алтай строй ХХК нүүрс тээвэр	Ховд - Цэцэг сум	869	163,372	Аймгийн БОГазар
9	Алтайн даваа ХХК нүүрс тээвэр	Ховд - Цэцэг сум	1,086	204,168	Аймгийн БОГазар
10	Алтан жолоо авто угаалга	Ховд - Жаргалант сум	1,080	81,000	Аймгийн БОГазар
11	Алтан тээл зочид буудал	Ховд - Зэрэг сум	540	40,500	Аймгийн БОГазар
12	Амарсанаа авто угаалга	Ховд - Жаргалант сум	1,080	81,000	Аймгийн БОГазар
13	Апарт рөүд ХХК нүүрс тээвэр	Ховд - Цэцэг сум	532	100,016	Аймгийн БОГазар
14	Арвай ХХК талх нарийн боовны үйлдвэр	Ховд - Жаргалант сум	960	38,400	Аймгийн БОГазар
15	Ариунчимэг авто угаалга	Ховд - Жаргалант сум	1,080	81,000	Аймгийн БОГазар
17	Аян ресторан	Ховд - Жаргалант сум	900	67,500	Аймгийн БОГазар
18	Бадамлах дөл ХХК	Ховд - Жаргалант сум	59,100	3,309,600	Аймгийн БОГазар
19	Бадамлах хөшөөт ХХК нүүрс тээвэр	Ховд - Цэцэг сум	684	128,592	Аймгийн БОГазар
20	Бадрал авто угаалга	Ховд - Жаргалант сум	1,080	81,000	Аймгийн БОГазар
21	Бадрах буд ХХК нүүрс тээвэр	Ховд - Цэцэг сум	2,678	503,464	Аймгийн БОГазар
22	Баруун бээс ХХК нүүрс тээвэр	Ховд - Цэцэг сум	456	85,728	Аймгийн БОГазар
23	Баруун Монгол интернейшл ХХК мажны үйлдвэр	Ховд - Жаргалант сум	26,655	1,999,125	Аймгийн БОГазар
24	Баянголын хүлгүүд ХХК нүүрс тээвэр	Ховд - Цэцэг сум	1,347	253,236	Аймгийн БОГазар
25	Баянлаг баян хайрхан Эко авто угаалга	Ховд - Жаргалант сум	1,080	81,000	Аймгийн БОГазар
26	Баясгалант өндөр хөхий ХХК талх нарийн боовны үйлдвэр	Ховд - Жаргалант сум	960	38,400	Аймгийн БОГазар
27	Болор эксплорэйшн ХХК	Ховд - Ховд сум	938	158,522	Аймгийн БОГазар
28	Боорж цэвэр усны үйлдвэр	Ховд - Жаргалант сум	6,480	324,000	Аймгийн БОГазар
29	Бугат үзүүр амралтын газар	Ховд - Ховд сум	450	33,750	Аймгийн БОГазар
30	Булган гол ХХК нүүрс тээвэр	Ховд - Цэцэг сум	2,221	417,548	Аймгийн БОГазар
31	Булган мөнх Оргил ХХК	Ховд - Булган сум	7,500	420,000	Аймгийн БОГазар
32	Булган хишиг жуулчны бааз	Ховд - Булган сум	450	33,750	Аймгийн БОГазар
33	Булган хөрс ХХК	Ховд - Цэцэг сум	385	72,380	Аймгийн БОГазар
34	Бумбат зоогийн газар	Ховд - Дарви сум	900	67,500	Аймгийн БОГазар
35	Бүрэн стандарт ХХК	Ховд - Эрдэнэбүрэн сум	7,880	441,280	Аймгийн БОГазар
36	Бүрэн стандарт ХХК	Ховд - Ховд сум	7,880	441,280	Аймгийн БОГазар
37	Бэбмон ХХК талх нарийн боовны үйлдвэр	Ховд - Жаргалант сум	960	38,400	Аймгийн БОГазар
39	Ван уул ХХК ресторан	Ховд - Булган сум	900	67,500	Аймгийн БОГазар
41	Ганзориг авто угаалга	Ховд - Жаргалант сум	1,080	81,000	Аймгийн БОГазар
42	Гурван Сэнхэр жуулчны бааз	Ховд - Манхан сум	202	15,150	Аймгийн БОГазар
43	Гэрэл төв 1 авто угаалга	Ховд - Жаргалант сум	1,080	81,000	Аймгийн БОГазар
44	Гэрэл төв 2 авто угаалга	Ховд - Жаргалант сум	1,080	81,000	Аймгийн БОГазар
45	Гялбаа авто угаалга	Ховд - Жаргалант сум	1,080	81,000	Аймгийн БОГазар
46	Дөрвөн улирал жуулчны бааз	Ховд - Жаргалант сум	720	54,000	Аймгийн БОГазар
47	Дөргөн хатан жуулчны бааз	Ховд - Чандмань сум	202	15,150	Аймгийн БОГазар
48	Дөргөний усан цахилгаан станц	Ховд - Дөргөн сум	90,000,000	90,000,000	Аймгийн БОГазар
49	Жаргалант рашаан ХХК	Ховд - Мянгад сум	5,000	750,000	Аймгийн БОГазар
51	Заяа зочид буудал	Ховд - Булган сум	1,080	81,000	Аймгийн БОГазар
52	Зол дайчин ХХК	Ховд - Жаргалант сум	5,000	750,000	Аймгийн БОГазар
53	Интернейшл рөүд ХХК нүүрс тээвэр	Ховд - Цэцэг сум	652	122,576	Аймгийн БОГазар
54	Ирмүүн чандмань ХХК мажны үйлдвэр	Ховд - Жаргалант сум	1,700	127,500	Аймгийн БОГазар
55	Ирээдүйн мөнгөн шагай ХХК талх нарийн боовны үйлдвэр	Ховд - Жаргалант сум	960	38,400	Аймгийн БОГазар

үргэлжлэл

56	Лхамдорж авто угаалга	Ховд - Жаргалант сум	1,080	81,000	Аймгийн БОГазар
57	Мандал хишиг ХХК нүүрс тээвэр	Ховд - Цэцэг сум	543	102,084	Аймгийн БОГазар
58	Марч групп	Ховд - Буянт сум	5,000	750,000	Аймгийн БОГазар
59	Мастер авто угаалга	Ховд - Жаргалант сум	1,080	81,000	Аймгийн БОГазар
60	Мину зэйс транс ХХК нүүрс тээвэр	Ховд - Цэцэг сум	1,629	306,252	Аймгийн БОГазар
62	Мо Эн Ко ХХК	Ховд - Дарви сум	332	62,416	Аймгийн БОГазар
63	Мо Эн Ко ХХК гаалийн хяналтын талбай	Ховд - Үенч сум	45,000	2,520,000	Аймгийн БОГазар
64	Мо Эн Ко ХХК дүйцүүлэн хамгаалах нөхөн сэргээлтэнд зарцуулах ус	Ховд - Дарви сум	1,245	87,150	Аймгийн БОГазар
65	Мо Эн Ко ХХК ногоон байгууламж	Ховд - Дарви сум	12,000	840,000	Аймгийн БОГазар
67	Мөнгөн уул жуулчны бааз	Ховд - Буянт сум	202	15,150	Аймгийн БОГазар
68	Мөнгөн хүлэг трейд ХХК нүүрс тээвэр	Ховд - Цэцэг сум	217	40,796	Аймгийн БОГазар
69	Мөнх таван эрдэнэ ХХК нүүрс тээвэр	Ховд - Цэцэг сум	804	151,152	Аймгийн БОГазар
70	Мөнх төгрөгийн гол ХХК нүүрс тээвэр	Ховд - Цэцэг сум	1,021	191,948	Аймгийн БОГазар
71	Мөс цэвэрлэг булаг ХХК нүүрс тээвэр	Ховд - Цэцэг сум	380	71,440	Аймгийн БОГазар
72	Мянган орд ХХК нүүрс тээвэр	Ховд - Цэцэг сум	804	151,152	Аймгийн БОГазар
73	Мянган цогт ХХК нүүрс тээвэр	Ховд - Цэцэг сум	174	32,712	Аймгийн БОГазар
74	Намхай авто угаалга	Ховд - Жаргалант сум	1,080	81,000	Аймгийн БОГазар
75	Наран талх нарийн боовны үйлдвэр	Ховд - Жаргалант сум	960	38,400	Аймгийн БОГазар
76	Нью минерил ХХК	Ховд - Жаргалант сум	5,000	750,000	Аймгийн БОГазар
77	Од цэ ХХК	Ховд - Мянгад сум	5,000	750,000	Аймгийн БОГазар
78	Өгөөж ресторан	Ховд - Манхан сум	900	67,500	Аймгийн БОГазар
79	Пүрэвхүү авто угаалга	Ховд - Жаргалант сум	1,080	81,000	Аймгийн БОГазар
80	Рахат авто угаалга	Ховд - Жаргалант сум	1,080	81,000	Аймгийн БОГазар
81	Рояль авто угаалга	Ховд - Жаргалант сум	1,080	81,000	Аймгийн БОГазар
82	Саша ням ХХК нүүрс тээвэр	Ховд - Цэцэг сум	717	134,796	Аймгийн БОГазар
83	Солонго авто угаалга	Ховд - Жаргалант сум	1,080	81,000	Аймгийн БОГазар
84	Сорхогтон Минж жаргал ХХК талх нарийн боовны үйлдвэр	Ховд - Булган сум	960	38,400	Аймгийн БОГазар
85	Сутай сервис буудал	Ховд - Дарви сум	540	40,500	Аймгийн БОГазар
86	Сутай хайрхан жуулчны бааз	Ховд - Дарви сум	202	15,150	Аймгийн БОГазар
88	Тамир авто угаалга	Ховд - Жаргалант сум	1,080	81,000	Аймгийн БОГазар
89	Ти Эйч Би Зэт Голд ХХК	Ховд - Дарви сум	1,240	1,056,480	Аймгийн БОГазар
90	Тод авто угаалга	Ховд - Жаргалант сум	1,080	81,000	Аймгийн БОГазар
91	Тоёо ХХК авто зам засвар	Ховд - Мянгад сум	11,240	1,686,000	Аймгийн БОГазар
93	Тоосгон ул ХХК	Ховд - Мянгад сум	8,988	503,328	Аймгийн БОГазар
94	Торгон транс ХХК нүүрс тээвэр	Ховд - Цэцэг сум	331	62,228	Аймгийн БОГазар
95	Төв цагаан морь ХХК зах	Ховд - Жаргалант сум	386	28,950	Аймгийн БОГазар
96	Төгрөг гол ресторан	Ховд - Манхан сум	900	67,500	Аймгийн БОГазар
97	Төгсжаргал авто угаалга	Ховд - Жаргалант сум	1,080	81,000	Аймгийн БОГазар
98	Төр бум ХХК нүүрс тээвэр	Ховд - Цэцэг сум	543	102,084	Аймгийн БОГазар
99	Тунгалаг Буянт ХХК	Ховд - Мянгад сум	5,000	750,000	Аймгийн БОГазар
100	Түмэнбуянт авто угаалга	Ховд - Жаргалант сум	1,080	81,000	Аймгийн БОГазар
101	ТЭБИН дэн буудал	Ховд - Үенч сум	540	40,500	Аймгийн БОГазар
102	Тэнгэрлэг нутаг ХХК нүүрс тээвэр	Ховд - Цэцэг сум	695	130,660	Аймгийн БОГазар
103	Тэнүүн жинчид ХХК нүүрс тээвэр	Ховд - Цэцэг сум	346	65,048	Аймгийн БОГазар
104	Тэфис майнинг ХХК	Ховд - Дарви сум	28,689	2,524,632	Аймгийн БОГазар
105	Тэфис майнинг ХХК уурхайн улгагаас шавхан зайлуулах ус	Ховд - Дарви сум	80,942	51,398,170	Аймгийн БОГазар
107	Үенчийн хүлгүүд ХХК нүүрс тээвэр	Ховд - Цэцэг сум	330	62,040	Аймгийн БОГазар
108	Үлэмж хэрцэн гурилны үйлдвэр	Ховд - Жаргалант сум	960	38,400	Аймгийн БОГазар
110	Хар нүх ХХК нүүрс тээвэр	Ховд - Цэцэг сум	2,967	557,796	Аймгийн БОГазар
111	Хас баян трейд ХХК нүүрс тээвэр	Ховд - Цэцэг сум	174	32,712	Аймгийн БОГазар
112	Хишиг эрдэнэ баяжих ХХК махны үйлдвэр	Ховд - Жаргалант сум	1,537	115,275	Аймгийн БОГазар
114	Ховд мөнх түшиг	Ховд - Жаргалант сум	5,000	750,000	Аймгийн БОГазар
116	Хулман транс ХХК нүүрс тээвэр	Ховд - Цэцэг сум	423	79,524	Аймгийн БОГазар
117	Хүрэн хөө авто угаалга	Ховд - Жаргалант сум	1,080	81,000	Аймгийн БОГазар
118	Цагаан бөлбөө жуулчны бааз	Ховд - Буянт сум	450	23,400	Аймгийн БОГазар
119	Цагаан булаг авто угаалга	Ховд - Жаргалант сум	1,080	81,000	Аймгийн БОГазар
120	Цаст алтайн жинчид ХХК нүүрс тээвэр	Ховд - Цэцэг сум	1,086	204,168	Аймгийн БОГазар
121	Цаст тээлийн зам ХХК нүүрс тээвэр	Ховд - Цэцэг сум	275	51,700	Аймгийн БОГазар
122	Цэмбий авто угаалга	Ховд - Жаргалант сум	1,080	81,000	Аймгийн БОГазар
123	Чинээлэг заан ХХК	Ховд - Жаргалант сум	5,000	750,000	Аймгийн БОГазар
124	Шарк авто угаалга	Ховд - Жаргалант сум	1,080	81,000	Аймгийн БОГазар
125	Шижир гранд ХХК	Ховд - Алтай сум	3,225	180,600	Аймгийн БОГазар
126	Шим Ус ОНӨААТҮГ	Ховд - Жаргалант сум	10,000,000	10,000,000	Аймгийн БОГазар
127	Шонхорын хүлэг ХХК нүүрс тээвэр	Ховд - Цэцэг сум	652	122,576	Аймгийн БОГазар
128	Элсэн шанаа жуулчны бааз	Ховд - Буянт сум	450	33,750	Аймгийн БОГазар
129	Эм Си Мандуул ХХК нүүрс тээвэр	Ховд - Цэцэг сум	543	102,084	Аймгийн БОГазар
130	Энергийн хад жуулчны бааз	Ховд - Жаргалант сум	202	15,150	Аймгийн БОГазар
131	Энх хүнс ХХК талх нарийн боовны үйлдвэр	Ховд - Жаргалант сум	960	38,400	Аймгийн БОГазар
132	Эрдэндалай авто угаалга	Ховд - Жаргалант сум	1,080	81,000	Аймгийн БОГазар
133	Эрдэс тайга ХХК	Ховд - Чандмань сум	7,880	441,280	Аймгийн БОГазар
134	Эрдэс тайга ХХК	Ховд - Манхан сум	7,880	441,280	Аймгийн БОГазар
135	Эрчим дөл ХХК	Ховд - Манхан сум	6,600	369,600	Аймгийн БОГазар
136	Этуна транс ХХК нүүрс тээвэр	Ховд - Цэцэг сум	174	32,712	Аймгийн БОГазар
137	Эх газрын жинчид ХХК нүүрс тээвэр	Ховд - Цэцэг сум	608	114,304	Аймгийн БОГазар
ДҮН			100,034,177	184,764,760	
НИЙТ ДҮН			100,257,421	215,049,068	

Эх сурвалж: Хар нуур Ховд голын сав газрын захиргаа, Үенч бодонч голын сав газрын захиргаа, Байгаль орчны газраас ирүүлсэн мэдээлэл

Хавсралт №5 Түүхий нүүрс олборлогч аж ахуй нэгжүүдийн агаарын бохирдлын төлбөрийн судалгаа /2024 оны олборлолтод үндэслэсэн/ /төгрөгөөр/

№	Татвар төлөгч	2024 оны олборлосон нүүрс /тонн/	Төлбөрийн хувь хэмжээ /төг/	Агаарын бохирдлын төлбөр жилээр	Агаарын бохирдлын төлбөр хагас жилээр
1	Мо Эн Ко	6,643,193.8	1.5	9,964,790,700.0	4,982,395,350.0
2	Тецфисмайнинг	2,651,471.9	1.5	3,977,207,775.0	1,988,603,887.5
Нийт		9,294,665.7		13,941,998,475.0	6,970,999,237.5

Эх сурвалж: Санхүү төрийн сангийн хэлтсээс ирүүлсэн мэдээлэл

Хавсралт №6 Тецфис майнинг ХХК-ны 2024.01.01-2025.11.12-ны хүртэл экспортлосон нүүрсний мэдээ

2024 он		2025 он		2 жилийн дундаж	Тариф /доллараар/	Төвлөрүүлэх	Төгрөгт шилжүүлбэл /монгол банкны албан ханш 3559.76/
Сар	Цэвэр жин тонн	Сар	Цэвэр жин тонн				
1 сар	-	1 сар	11,537.3	5,768.7	1.0	5,768.7	20,535,009.5
2 сар	-	2 сар	37,226.9	18,613.5	1.0	18,613.5	66,259,414.8
3 сар	440.6	3 сар	-	220.3	1.0	220.3	784,215.1
4 сар	28,514.8	4 сар	68,033.2	48,274.0	1.0	48,274.0	171,843,854.2
5 сар	38,686.4	5 сар	27,594.7	33,140.6	1.0	33,140.6	117,972,404.3
6 сар	68,775.5	6 сар	284.4	34,529.9	1.0	34,529.9	122,918,245.8
7 сар	51,960.7	7 сар	7,443.5	29,702.1	1.0	29,702.1	105,732,347.5
8 сар	133,572.8	8 сар	3,554.1	68,563.5	1.0	68,563.5	244,069,426.8
9 сар	115,378.1	9 сар	97,615.8	106,497.0	1.0	106,497.0	379,103,582.7
10 сар	163,578.5	10 сар	90,906.7	127,242.6	1.0	127,242.6	452,953,117.8
11 сар	106,062.3	11 сарын 12 ны өдөр хүртэл	24,094.4	65,078.4	1.0	65,078.4	231,663,307.2
12 сар	109,876.1			54,938.0	1.0	54,938.0	195,566,255.1
Нийт		816,845.74	Нийт 368,291.0	592,568.4		592,568.4	2,109,401,180.8

Эх сурвалж: Тецфис майнинг компаниас ирүүлсэн мэдээлэл

Хавсралт №7 Түрээсийн орлогын судалгаа

/төгрөгөөр/

№	Сум	Төсвөлсөн	Нэмэх санал	Эх үүсвэр
1	Алтай	500,000	1,000,000	Тахил багын хуучин төв, Шинэ заал түрээс
2	Булган	10,000,000	-	
3	Буянт	500,000	1,000,000	Техник, Халуун ус үсчин түрээс
4	Дарви	500,000	1,000,000	"Жи Мобайл" ХХК-түрээс, Техник түрээс
5	Дуут	500,000	1,000,000	Хуучин цагдаагийн байр түрээс
6	Дөргөн	500,000	1,000,000	Халуун усны барилга, Трактор
7	Зэрэг	500,000	1,000,000	"Жи Мобайл" ХХК-түрээс, Техник түрээс
8	Манхан	7,500,000	-	
9	Мянгад	500,000	1,000,000	Трактор техник түрээс
10	Мөст	500,000	500,000	Заалны түрээс
11	Мөнххайрхан	500,000	1,000,000	Нийтийн халуун ус, трактор түрээс
12	Үенч	500,000	1,000,000	Трактор техник түрээс
13	Ховд	500,000	1,000,000	Трактор техник түрээс
14	Цэцэг	500,000	1,000,000	"Мобиком" ХХК-түрээс Техник түрээс
15	Чандмань	500,000	1,000,000	Универсаль трактор
16	Эрдэнэбүрэн	500,000	1,000,000	Техник трактор түрээс
17	Жаргалант	4,970,000	-	
18	Бугат заал	-	24,000,000	
Нийт		29,470,000	37,500,000	

Эх сурвалж: Орон нутгийн өмчийн газраас ирүүлсэн мэдээлэл

Хавсралт №8: Зураг төсөвгүй төсөл, арга хэмжээ

/сая.төг/

№	Төсөл, арга хэмжээний нэр	Шилжих, шинэ	Эхлэх	Дуусах	Төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн
1	ИТХ-ын засвар, тоног төхөөрөмж	Шинэ	2026	2,026.0	150.0	150.0
2	Мал нядалгааны цэг байгуулах /Цэцэг сум/	Шинэ	2026	2,026.0	251.0	251.0
3	Сумын төвийн тохижилт /Дарви сум/	Шинэ	2026	2,026.0	150.0	150.0
4	Мал нядалгааны газрын тохижилт /Чандмань сум/	Шинэ	2026	2,026.0	250.0	250.0
5	Орон нутгийн зам засвар /Мянгад сум, Чацарганат баг/	Шинэ	2026	2,026.0	300.0	300.0
Дүн					1,101.0	1,101.0

Эх сурвалж: 2026 оны төсвийн төсөл

Хавсралт №9: Ерөнхий нэршилээр баталсан төсөл, арга хэмжээ /сая.төг/

№	Төсөл, арга хэмжээний нэр	Эхлэх	Дуусах	Төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн
1	Өвөлжилтийн бэлтгэл	2026	2026	884.5	884.5
2	Боловсролын салбарын төсөл арга хэмжээ	2026	2026	2,000.0	2,000.0
3	Соёл, спорт, аялал жуулчлал, залуучуудын төсөл арга хэмжээ	2026	2026	560.0	560.0
4	Төрийн бүтээмжийг сайжруулах чиглэлийн төсөл, арга хэмжээ	2026	2026	450.0	450.0
5	Нийгмийн салбарын төсөл, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх зардал	2026	2026	49.6	49.6
8	Хуучирч муудсан цэвэр, бохир усны шугам сүлжээний засвар /Жаргалант сум/	2026	2026	900.0	900.0
9	Эрүүл мэндийн салбарын төсөл арга хэмжээ	2026	2026	1,000.0	1,000.0
10	Хөдөө аж ахуй, байгаль орчны салбарын төсөл, арга хэмжээ	2026	2026	200.0	200.0
11	Зураг төсөв хийх зардлын санхүүжилт	2026	2026	900.0	900.0
12	Сургууль цэцэрлэгийн гадна орчны хүртээмжийг сайжруулах /Жаргалант сум/	2026	2026	400.0	400.0
13	Авто замын шинэчлэл, өргөтгөл /Жаргалант сум	2026	2026	801.1	801.1
14	Нийтийн эзэмшлийн газрын тохижилтыг сайжруулах арга хэмжээ /Жаргалант сум/	2026	2026	500.0	500.0
Нийт дүн				8,645.2	8,645.2